

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
retrimit.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Heinrich
Schalk, Rudolf Mossa, A. Oettel
Nachfolger; Anton Oppel; J.
Lannberg, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernat; în
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.
Prețurile inserțiilor: o serie
garmonică pe o coloană 6 or. și
3 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagina a 8-a o
serie 10 or. senu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVII.

„Gazeta” iese în dă-care și.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumă în toate oficiile
postale din țară și din afară
și la d. colectori.
Abonamentul pentru Brașov
la Administrațiunea, piața mare,
Tergulul lui Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
On dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună esemplar 5 or. v. a.
seu 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 200. Brașov, Luni-Marti, 13 (25) Septembrie 1894.

Celul mai nou actul de vindictă.

Brașov, 12 Septembrie v.

Nu i-au dat pace procurorii unguri lui Vasile Lucaciu nici în închisoarea din Seghedin, unde fudus numai înainte cu vre-o două luni, ca să-și facă monstruoasă pedepsă de cinci ani în închisoare de stat, la care fu condamnat în procesul Memorandumului.

L'au tărât din nou înaintea barei judecătorești într'un proces criminal intentat din cauza unui recurs, ce l'a fost adresat încă înainte cu doi ani ministrului de interne în afacerea opririi arbitrare a adunării de alegători, ce a convocat o Lucaciu pe ziua de 6 Iulie 1892 în Șişesci. Este acusat, că în acest recurs s'ar fi folosit de expresiuni vătămătoare față cu fisolgăbirul de acolo și față cu autoritatea administrativă, așa că ar fi comis delictul de „vătămăre de onoare publică”, prevădută în § 262 al codicelui penal.

Procesul, care s'a intentat din oficiu, s'a pertractat Sâmbătă înaintea tribunalului penal din Sătmar, eră sentința s'a publicat er. Până în momentul de față n'am primit încă împărtășirile raportului nostru, der din telegramele, ce ni le-a trimis și și din estrasul cel aducem după foile unguresci, vedem și putem constata, că cele ce s'au petrecut cu ocaziunea acestui proces de calumnia întrec tot ce am esperiat până acum în procederea violentă și ilegală a organelor justiției unguresci.

Mai întâi e fără părechă vehementă și patimă, cu care s'a purtat procurorul; al doilea e ne mai pomenit modul, în care tribunalul s'a făcut complicele procederei violente și ilegale a procurorului și a sancționat toate propunerile lui, dintre car cea mai monstruoasă este fără îndoie propunerea, ca acusatul, pentru că scie unguresce și a fost profesor de limba maghiară în Sătmar, să fiă silit a răspunde unguresce la întrebările ce i se pun și nici într'un casu se nu i se concedă a vorbi în limba „valahă” (olăhul!)

Cu totă argumentarea clară și precisă a apărătorului Brediceanu, prin care a dovedit până la evidentă, că chiar și când scrisoarea, pentru care a fost acusat Lucaciu ar conține delictul acela de calumnia prevădută în lege, el este prescrist, fiindcă nici ministrul, nici fisolgăbirul n'a cerut repararea onorei în timp de 3 luni după cum stabilește legea; tribunalul n'a sistat procesul. Procederea acesta a fost necorectă, der rămâne ca instanțele superioare să judece decă tribunalul a interpretat legea cum se cuvine ori nu.

Der când același tribunal vine și lovesce prin hotărirea sa în dispozițiunea cea mai clară și neîndoioasă a legii, în dreptul de limbă al cetățenului, care este un drept fundamental constituțional, care

nu mai admite nici un fel de interpretare, ci trebuie respectat așa cum este stabilit de lege, atunci acesta este un atentat în contra chiar a ordinii de drept în stat, în contra libertății cetățenesci, pentru care, decă am trăi într'un stat în adevăr constituțional, tot membrii tribunalului din Sătmar ar trebui să fi puși imediat în stare de acușiune.

Der nu se putea ca un act de vindictă atât de odios ca cel ce ni-lu prezentă procesul de față, să nu producă asemenea abnormități și monstruoșități unice chiar și în analele justiției unguresci.

În fața acestora constatăm cu bucurie, că atât acusatul, cât și apărătorul lui au observat în tot decursul procesului o atitudine demnă și bărbătească, care trebuie să impună chiar și celui mai înverșunat dușman.

Voci asupra cestiunei române în delegațiune.

Intrăga pressă din monarhia și afară de monarhia se ocupă de cestiunea română, discutată în delegațiunile austro-ungare. Reproducem aici în extras câteva voci:

Diarul rusescu „Grazdanin” dice următoarele:

Decă de prezent în România partida radicală în fapt visază de-o împreunare a părților din Ungaria locuite de Români, cu regatul român, atunci regele Carol și guvernul său sunt cu totul nevinovați față cu existența acestui curent iredentist. Maghiarii înșiși cu șovinismul lor, care voiesc să cutropescă totul, au produs acest curent, și decă în Budapesta nu vor ajunge în curend să înțelgă împrejurarea acesta, curentul radical din România va deveni tot mai puternic și se vor alătura la el și acele elemente moderate, cari astăzi pretind pentru conaționalii lor din Ungaria numai atata, ca să nu fi tractați ca popor subjugat și despoiat de toate drepturile cetățenesci, ci ca supus al coronei s. Ștefan egal îndreptățit din punct de vedere cetățenesc și politic. Guvernului român îi este în adevăr imposibil de-a interdice supușilor săi manifestațiunile de simpatie pentru Românii asupriți din Ungaria.

În asemenea înțeles, însă în ton cu mult mai aspru, scrie „Nowa Reforma” din Cracovia:

După părerea noastră, a fost o mare greșală din partea contelui Kalnoky, că a făcut din activitatea Ligei române, care sprijinesc pe Românii din Transilvania, o cestiune de politică internațională a întregii monarhii, și delegațiunea austriacă ar trebui să protesteze în contra acesta. Pentru că Maghiarii voiesc să-i înghițe pe Românii, voiesc să-i terorizeze în viața publică, ceea ce a dovedit atâtu de eclatant procesul din urmă, și pentru că nu le zace în interesul Maghiarilor, ca Românii transilvăneni să aibă un punct de sprijin în regatul lor român, — pentru aceea intrăga monarhia să porțe consecințele acestei politici unguresce de desnaționalizare și să le ajute Maghiarilor la apăsarea Românilor. Cestiunea acesta dor atinge înainte de toate singur și numai Transilvania!

„Pester Lloyd” face cu privire la cestiunea română următoarele observațiuni:

Metoda, pe care a urmat-o contele Kalnoky și pe care s'a nisuit s'o facă plausibilă și înaintea scepticilor, nu conține în rezultatele sale nici o dovadă de succes. Simțământul de responsabilitate al contelui Kalnoky însă este o chizeșă pentru aceea, că în momentul când lucrurile vor pretinde o altă tractare, și el va aplica un alt mod de cură.

„Nemzet” scrie:

Decă este adevărat, că ținuta delegațiunei ungare a făcut o bună impresiune, atunci și contelui Kalnoky îi va fi mei ușor a pune la inimă guvernului român, cât de mult îi stă lui în interes să susțin raporturile bune cu Austria și a respecta integritatea statului ungar.

„Pesti Napló”:

Ține intrăga espunere a contelui Kalnoky, intru cât atinge România, ca nimic altceva, decă o escusă putredă. Decă delegațiunea ungară posedă încă orecare serioșitate, atunci va sci tracta cum se cuvine cu escusa acesta și cu cel ce a vorbit. Alăturarea la tripla alianță e incompatibilă cu necorectăți internaționale și cu machinațiunile nerușinate iredentiste față cu alte state ale aceleși triple alianțe.

Procesul criminal al domnului Dr. Lucaciu.

Afară de telegramele de mai jos, până în momentul când scriem acestea, n'am primit un raport special despre decursul celui mai nou proces, ce s'a pertractat er și alaltăer înainte tribunalului r. din Sătmar. Cât pentru precelențele procesului comunicăm așa-deră după foile unguresci următoarele:

Pe ziua de 6 Iulie 1892, d-lu Dr. Lucaciu convocase printr'un apel românesc o adunare la Șişesci, der fisolgăbirul Schmidt Sándor, ca delegat al autorității administrative, a oprit ținerea adunării „din motive politice”. În contra sentinței de oprire, Dr. Lucaciu cu data de 13 Iulie 1892 a înaintat la ministrul de interne o plângere redactată în limba română, în care arătând procedura necalificabilă a fisolgăbirului, ar fi întrebuintat „expresiuni vătămătoare în contra autorității”. Intre altele se dice în această plângere:

„Acastă procedere face parte dintre acele casuri de despotism și tirănie, prin cari pigmeii statului ungar amărăscu viața poporului român și cari vestesc existența unui sistem de asuprire distructivă. — „Maghiaria (idea de stat maghiar) se soală în contra Ungariei și brigăntii Maghiariei dau navală asupra cetățenilor Ungariei”. — „Libertatea, umanismul și civilizațiunea Ungariei este insultată și compromitată de bașibuzucii Maghiariei”. — „Maghiaria este o imposibilitate, o imoralitate, o utopie, nu e mirare deci, decă tendința de a-o introduce în locul Ungariei le dă în mâna sateliților săi numai arme imorale, josnice și tirane”. — Se dice apoi: în patria noastră Românii nu sunt guvernați, ci pauperizați, jăfuiți, terorizați din partea tuturor factorilor vieții publice, cari își espieză poltroneria, lașitatea, ilegalitatea lor prin atentate cât mai brutale în contra românismului. — Plângerea se încheie cu cuvintele: „Aduc Escelenței tale un nou esemplu, că o infamă espositură a Maghiariei vătămă drepturile cetățenilor români”.

Acestea sunt, după foile unguresci,

pasagiile incriminate în actul de acușiune. Ministrul de interne a trimis plângerea d-lui Lucaciu procuraturii supreme r., cu ordinul ca să pornescă cercetare. După ce d-lu Lucaciu în decursul cercetării s'a declarat ca autor al plângerei, tribunalul r. din Sătmar în ședința sa dela 29 Noemvre 1893 l'a pus în stare de acușiune pentru „vătămăre de onoare publică”, punibilă după § 262 al codicelui penal. Pertractarea a fost fixată întâi pe 21 August, der actele fiind alaturate la procesul Memorandumului, pertractarea nu s'a putut ține atunci.

Astfel s'a fixat a doua pertractare pe ziua de 22 Septembrie, la care d-lu Dr. Lucaciu a fost adus din închisoarea din Seghedin cu escortă.

Foile unguresci spun, că față cu această pertractare s'a manifestat mare interes din partea publicului. Încă cu câteva zile înainte se împărțiseră toate biletele de intrare în sala de pertractare. D-lu avocatul din Lugosiu, Coriolan Brediceanu, ca apărător al d-lui Lucaciu, a cerut sistarea procesului pe cuvânt, că s'a prescrist. Tribunalul însă declară neîntemeiată cererea și ordonă să se țină pertractarea.

La interogatoriu, d-lu Dr. Lucaciu răspunde românesce și cere, ca pertractarea cu densus să se facă în limba română. Tribunalul însă a respins cererea. După acestea Dr. Lucaciu cere amânarea pertractării din casă, ca șogăbirul Schmidt, căruia avea să-i adreseze mai multe întrebări, nu se prezentase. Der și această cerere i s'a refusat. Deși președintele îi interdisese de-a vorbi românesce, Lucaciu continuă de-a vorbi tot în limba română. În fața acestora procurorul propuse, ca întrebările să se pună în limba maghiară, er dreptul de-a se apăra în limba română să se denege. Apărătorul protestă și ceru să se respecte dreptul acusatului prevădută în lege, der cu toate aceste tribunalul primi propunerea procurorului, denegând acusatului dreptul de-a se apăra în limba română.

Lucaciu și după acesta voi să vorbescă românesce, der procurorul îi detrase cuvântul. Vădend acesta, apărătorul încă a renunțat la cuvânt. Spun foile unguresci, că apărătorul nu s'a putut reține de-a nu „isbucni în furie”, când procurorul în vorbirea de acușiune îi impută, că „el și clientul său agit pentru bani și că pentru ei agitațiunea este mijloc de trăian”. Pertractarea s'a terminat Sâmbătă, er sentința s'a publicat er, după cum ne arată următoarele telegrame:

Telegrame particulare ale „Gaz. Trans.”

Sătmar, 22 Septembrie*) Procurorul ține vorbirea de acușiune în nisce termeni josnici și insultători. Publicul, chiar și cel maghiar, ba însuși tribunalul consternat. Lucaciu cere apărare contra insultei. Sentința se aduce mâne. Iritațiunea nedescrisibilă.

Sătmar, 23 Septembrie. Tribunalul nu admite exceptionem veritatis. Apărătorul Brediceanu insinuă nulitate și părăsesce sala.

Procurorul vorbește în termeni revoltători. Lucaciu vră să-i răspundă și

*) Telegrama acesta ni-a sosit numai Sâmbătă seara la 8 1/2 ore.

să se apere românește, președintele însă îi detrage cuvântul.

Sătmăru, 23 Septembrie. Lucaclu este condamnat la șese luni închisoare ordinară.

Conferența interparlamentară dela Haaga.

Afară de 2 ședințe de Comitetul de delegați ținute la 3 și la 7 Sept., Conferența a ținut ședințe câte două pe săptămână în zilele de 4, 5 și 6 Sept. În aceste ședințe de plenum s'au aprobat statutele definitive ale conferenței interparlamentare cuprinse în 14 articole.

Articolul mai important, modificat, fu cel care în proiect purta nrul 9. Aci se decide, ca fiecare grup parlamentar, deci fiecare națiune, nu poate avea dreptul, decât la 6 voturi la 100 de membri ai parlamentului, cărui îi aparține. Ori-ce fracțiune mai sus de 50 dă dreptul la un vot.

În locul acestei redacțiuni, Germania sprijinită de Austria au cerut, ca votarea să fie pe numărul de populațiune. Cu acest sistem statele mici erau majoritate de statele mari cu o cifră de populațiune mare. Delegații popoarelor mici s'au înțeles și au isbit, ca să modifice această redacțiune a art. 9. Cu majoritatea voturilor și cu marea neplăcere a Germaniei și Austriei s'a admis, că votarea se va face pe naționalități, câte un vot de națiune. Deci statele mici, cari la număr sunt mai multe, decât cele mari, au șanse de a-și vedea ascultate cererile lor.

Regulamentul biroului interparlamentar l'a lăsat conferența să se aprobe numai de birou. În biroul parlamentar dintre statele Carpato-balkanice nu era decât un singur reprezentant, d-lui V. A. Urechia, care reprezenta România, Serbia și Grecia. D-lui V. A. Urechia a arătat imposibilitatea unei astfel de situațiuni și a cerut direct reprezentanți Greciei, Serbiei, și Bulgariei. D-lui Rahusen și alți câțiva s'au opus, să se facă invitare Bulgariei de a lua parte la conferența interparlamentară, dar după o nouă vorbire a d-lui Urechia Bulgariei i s'a recunoscut acest drept. Să sperăm, că la Bruxelles vor merge mână în mână delegații Greciei, Bulgariei, Serbiei și României!

Al 3-lea punct din ordinea de zi a fost „preparațiunea unui proiect de organizațiune a unui tribunal arbitrar internațional”. Raportorul proiectului Stanhoppe (Anglia) n'a adus o lucrare definitivă și, după desbateri importante, la care luă o parte activă și d-lui deputat Porumbaru cu frumos talent, s'a decis numirea unei comisii speciale, care să studieze și formuleze proiectul tribunalului arbitrar.

Al 4-lea punct din program era cam același lucru ca și al 3-lea. D-lui Trarieux (senator francez) și marchisul Pandolfi prezintă o mișcare, ca: „Conferența interparlamentară exprimă dorința (le souhait) ca puterile să se înțeleagă pentru întrunirea unui congres internațional, al cărui scop ar fi în special de a studia procedurile de arbitraj proprii, a rezolva într-un mod pacific toate conflictele, ce s'ar putea naște între state”.

Acastă propunere face cu aceea a d-lui Stanhoppe: „double emploi”. Englezii, ba și mulți Germani o combat. Românii, Italienii, Danezii, Svedezii, Portugali.... se unesc cu propunerea. Mărturisesc, cam din „partii pris”.... Estrem.

Atunci d-lui Urechia propuse, ca această deciziune să fie comunicată de biroul permanent al conferenței dela Berna președinților corpurilor legislative, și să nu se lase a se comunica numai de către membrii grupurilor în camerele lor respective. „Altă autoritate poate avea comunicațiunea biroului nostru general, decât ar avea comunicațiunea mea”.... D-lui Houzeau (Belgia) susține propunerea d-lui Urechia și mai mult, zicând, că toate cestiunile, ce se tractează în conferența interparlamentară să le comunice biroul din Berna, la toate corpurile legislative. D-lui Trarieux combat aceste 2 propuneri, zicând, că s'ar desconsidera conferența interparlamentară, decât

comunicațiunile biroului general ar fi politice primite de vr'un parlament.

D-lui Urechia replică arătând, că: „dealtmăntrelea tot de utopiști vom fiificați, decât nu vom putea a comunica formal și deschis părerile noastre. Trebuie să facem noi înși-ne educațiunea parlamentelor în sens de a ști, că noi es-tăm și că eugetăm.... Cogito ergo sum.... Bine, se vor găsi, câte, birouri de par-lamente, cari vor pune la dosar c'uni suris de pesimist pe buze comunicațiunea biroului nostru, decât de acele birouri rău crescute ar exista undeva, nu credeți, că ele mai reverențioase vor fi cu o comuni-care făcută de D-Vostre tot prin biroul D-Vostre, decât vor fi respectuoase pen-tru comunicațiunea, ce le-ar pute face direct vr'unul din membrii conferenței noastre. aflători membri în acel parlament”....

Cuvântarea d-lui Urechia, sprijinită de Belgia, Italia (Pandolfi) și de unii Englezi, fu admisă în sens, ca biroul general să aflu formula realizării comunica-ției.

D-lui Urechia comunică apoi confe-renței scrisoarea, ce a primit-o dela St. Hoskovitsch, fost ministru al Serbiei la Bucuresci, prin care explică situațiunea, în care se află parlamentul Serbiei, și imposibilitatea de a lua parte de astă-dată la conferință, promițându a fi la posturile și Serbiei în anul 1895.

Se ia act.

Al 5-lea punct din program fiind mișcarea germană a d-lor Dr. Hirsch și Baumbach, prin care propun din nou: „protecțiunea proprietății private pe mare în timpul de război”.

Mare furtună a ridicat această propunere. D-nii Trarieux, Hubard și mai ales comitele Douville de Maille au combătut-o cu mare violență, arătând numai, că era un mijloc ingenios, găsit de Prusia, ca să-și transporte armele, munițiunile de război cu înlesnire și neimpedecată în timpul de război. Cum! striga d-lui Basieux, cum? va fi armatelor pe uscat să arde, să pră-deze, să nimicească orașe, sate, proprietăți private și vor beneficia privații de sign-rața pe apă? Unde e logica! Logica e să nu mai fie războie, decât pe cât timp războie sunt, Francesii nu pot admite propunerea germană.

Focul mare se aprinse! Englezii sunt cu Germania și cu Austria. Cam într'acolo plutesc și Olandezii. Atunci Francesii v-ndend, că vor fi învinși, părăsesc fără nici o manifestare sala... Românii se abțin dela vot.

Cu membrii rămași prezenți se votă însă propunerea d-lor Hirsch și Baumbach. Vai! ea va rămâne un *pium desiderium*, pe cât timp Franța nu-o admite.

S'a mai făcut o propunere, afară din program, ca să fie statele invitate a des-arma. D. Rahusen combat, împreună cu alții, asemenea propunere, negăsind'o practică și admisibilă. Ea fu înlăturată.

Al 6-lea punct din program era mișcarea d-lui Bayer (Danemarca) „com-e-dând neutralizațiunea statelor, care doresc să fie declarate neutre”.

D. Bayer o retrase și o amână pe al-tă-dată, înțelegându, că terenul nu era încă bine pregătit. Nici Românii nu erau decizi a-o admite, căci neutralizarea va să ducă centralizarea „ne varietud” a unei stări etnice și geografice; apoi Românii n'a ajuns în evoluțiunea aceea, unde să do-rască centralizarea și asigurarea ei prin neutralizare.

Al 7-lea punct din program se re-feră la o mișcare de mulțămire *pressei din toate țările*, care a ajutat Conferența in-terparlamentară. Ea fu votată în unani-mitate.

Al 8-lea punct fu mișcarea d-lor Pandolfi și Trarieux, dând un vot in-direct de blam Ungurilor. V'am vorbit despre marele ei succes și de absentarea dela vot a d-lui Pázmándy.

Urmă apoi al 8-lea punct din pro-gram: *darea de seamă a biroului interparla-mentar*.

D. Gobat, delegatul general cu re-dința la Berna, făc un foarte aplaudat

raport despre toate lucrările de peste an. Lăudă mai cu seamă organizarea grupuri-lor parlamentare: românești, portughești și englezi.

Conferența proclamă în aplauze pe d. Gobat de delegat general al ei pe 1895. Asemenea fură proclamați și delegații gru-purilor. Din partea Românilor fu procla-mată d. V. A. Urechia.

Al 9-lea punct din program se ocupa de diarul „Conferenței interparlamen-tare”. Conferența încredință comitetului de delegați regularea acestei cestiuni.

Acum veni ultima cestiune: *fixarea lo-cului de reuniune a proximei conferințe inter-parlamentare*.

D. „de” Pázmándy propuse atunci pen-tru anul 1896, anul jubileului maghiar, Budapesta, ca loc de întrunire.

Se scie cu ce energie respinse d. V. A. Urechia propunerea reprezentantului ma-ghiar și cum cu unanimitate nu se țin se-mă de ofertă, președintele Rahusen măr-ginindu-se a pune la vot alegerea Bruxel-lei, ca loc de întrunire pentru conferința viitoare.

Să nu uită de a adăoga, că dintre propunerile venite, afară de cestiunile pre-vădute în program, a fost și una a d lui deputat Porumbaru. În termeni foarte aleși d-lui propuse o telegramă de omagii către Regenta Holandei.

Ecă *grosso modo* lucrările de trei zile ale Conferenței interparlamentare.

Aceste 3 zile nu au fost consacrate numai la lucrări, ci și la petreceri frumo-se. Așa în 3 Sept. la 8 ore seara a urmat în-trunirea conferenței în grădina regală zoo-logică și botanică, unde la 9 ore am fost primiti de comitetul olandez în minunata sală Rotonda și unde fură salutați de bună venire de o musică escelentă, cântându pe rând alfabeticele imnurile naționale. Ce fru-mos răsună cântarea noastră românească! Ce mișcate erau inimile tuturor Români-lor, dintre cari numai d. Urechia lipsia, fiind rămas la Scheweningen cam indis-pus din cauza oboselei lucrării și a dru-mulni.

În seara zilei a doua (4 Sept.) membrii Conferenței ascultară gratis cu mare plă-cere admirabilul concert din marea sală dela Curhaus din Scheweningen. Pe cât timp țin Conferența, membrii ei și d-ome-nele lor avură intrare gratis la toate pe-trecherile din localitatea băilor, musică, etc. etc.

La 5 Sept. seara concertul la pavilionul din pădure (Au Bois) al noului socie-tăți literare. Joi, la 6 Sept. la 7 ore ban-chetul oferit de membrii olandezi în marea sală de teatru de Schewening.

Etă menu-ul:

Potage extail. Croustade à la Par-lamentaire. Soles à la Brebant. Filet de boeuf. Portrine de poulet à la Monarque. Céléris braisé au pis, sauce Mouseline. Perdreux rotis au cre-son. Compôte de foires. Langourte à la Parisienne. Sauce Vin-cent. *Salade Romanie*. Bombe glacée aux noisettes. Touite au Ponche. — Corbeille de fruits. Dessert. Vinuri: Sherry Very Pale... Barsac. Nèdoc Cantunerie. Liel-frauxnilet. Miët Chandon. Sillery impérieux. Café. . . Liqueurs divers.

Masa era în formă de paralelogram. Locurile de onoare: dd. van Houten, ministru de interne, având la dreapta sa pe d-ra baroness Suttner, celebra scriitoare a nulei realiste „Die Waffenschmiede”; președintele conferenței interparlamentare d. Rahusen având lângă el pe d-na V. A. Urechia; apoi din bărbați: marchisul de Pandolfi, Doctor von Bar, Trarieux, D-oma Byles, soția membrului din parlamentul englez, amândoi generosi apărători ai Românilor ardeleni, V. A. Urechia și Baronul de Pirquet.

Toastele oficiale fură purtate de dd. van Houten și Rahusen și le răspunde dd. Trarieux și Pandolfi. Acesta purtându toas-tul său pentru d-omelele prezente, d-ra bar-oness Suttner răspunde prin un toast admirabil, arătându rolul femeii în asi-gurarea domniei în lume. Negreșită mai urmară și alte toaste, decât acele erau mai mult pe la capete de mese, între amici.

D. Pázmándy, care avea loc mai la vale, lângă frumoea d-omnă a d-lui Zillesen, se-cretarul Conferinței, închină pentru d. co-mite Douville-Maillefen. Acesta i răspunde prin *gluma durerôsă*, că bea pentru civili-sarea Ungurilor, descendenții lui Atila. Și cu d. Urechia veni să ciocnească pahu-rul său d. Pázmándy. D-lui Urechia în-chină: *la triumfulu justiției*.

A propoiz de d. Pázmándy. Mi-se spune, că în țările unguresci ar fi afir-mată, că la Haaga Românii au adus nu mai puțin decât 20 femei... La Haaga nu erau decât d-omelele Maior Pruncu, Poe-naru-Bordea, Mișu Balș și D-na Urechia. D. Pázmándy, care a solicitat onorea să fie prezentat la Românele noastre, fost a luat așa de mult mai în resp-er, încât să i se pară, că erau 20 de d-omele în loc de numai 4?

D-er e mult probabil, că aducându-și aminte jurnalele unguresci, ce meserii fact în totu orientul *unguricele*, vor fi cre-dut, că și Românii sunt de aceeași sc-olă. Atunci, vorba „Tribunei”, unor așa infami numai două palme li-se cuvine răspuns!

Nu, d-le Pázmándy, nu prin corupție și cu bani, și cu femei, scim noi Românii câștiga opiniunea publică, ci prin dreptatea și a cauzei noastre.

La banchet și luat parte, pe lângă deputații români și prea inteligentul și înv-țatul Dr. și avocat d-lui St. C. Popă care veni anume din Arad la Haaga, ca reprezentant al presei ardeleni. A fost singurul dintre redactori admiși la ban-chet, invitat de d-lui președinte Rahusen. Vă spun această, ca să adaugă v înforma, ce gr-oznic a scărmanat, după ridicarea dela masă, junele avocat pre d. Páz-mándy, în prezența mai multor membri ai conferenței:

„Vai! s-erace oărăbuș!”

P'a cui mână încapuși!”

Cu totă pl-ia torrențială, după ban-chet se arse un foc de artificiu. Apoi serbarea se încheie la orele 12 noaptea și toți se retraseră cu inima plină de speranță pentru o frumoasă sesiune la Bruxelles în 1895. A doua zi la 10 ore se adună pen-tru ultima dată comitetul nou de delegați.

De astă-dată d-lui Marcoarto (Spaniol, amic Ungurilor), neputându documenta, că reprezintă un grup parlamentar, e scos din delegați.

În ședința această se regulă cestiunea jurnalului conferenței. Se hotări ca fie-care grup parlamentar să poată publica și ele câte-o foită, reproducându în limba sa na-țională actele, ce interesează mersul aso-ciațiunei. De-altmăntrelea în jurnalul aso-ciațiunei se pot publica și resumate în principalele limbi europene, pe lângă limba franceză, care rămâne limba oficială a aso-ciațiunei. Se alege președintele delegațiunei pentru organizațiunea conferenței dela Bruxelles, d-lui delegat belgian Houzeau.

Apoi ședința se ridică aducându-se mulțămiri d-lui președinte Rahusen pentru modul, cum a condus lucrările delega-țiunei și ale conferenței.

În urmă membrii delegați își luară un cordial rămas bun.

Correspondentul Ligei.

P. S. Am uitat să vă spun, ce mare neplăcere resimți d. Pázmándy în timpul conferenței, vedându în mâinile tuturor „*Vocile latine*” și diverse scrieri în favoarea Românilor. El cerea dela membri, când dela unul, când dela altul, asemenea cărți — să le vadă.... Se făcea, că nu le cunoșce. Acesta vedându d-nul Urechia îi dete ultima sa broșură „*Alianța lui Cuza-Vodă cu Ungurii la 1859*”. D-nul Páz-mándy ceru și „*Vocile latine*”.

— „Nu mai am aci”, zise d-lui Urechia, — „d-er puteți cere una la guvernul D-Vostre, care destule a secuestrat în Ardelu”.

SCRIRILE DILEI.

— 12 (24) Septembrie.

Un proces monstru. „Pest. Lloyd” primese cu data de 22 Septembrie din Ti-di mișora următoarea telegramă: În procesul

monstru, care s'a intentat organului agitatoric de aci „Dreptatea“, ce apare dela anul nou încôce, procurorul reg. Alexiu de Gozdu a înaintat astăzi la tribunalul reg. primul act de acușare. Acesta cuprinde treișeci de côle și se estinde asupra celei dintâiu serii ai articolilor incriminați. 21 la număr, pentru cari a luat răspunderea redactorul V. Branisce. Acusa în 12 casuri este intentată pentru agitare contra naționalității, într'unul pentru agitare contra constituției, și în 8 casuri pentru agitare contra autorităților. Pertractarea se va ține în luna Octomvre a. c., și după aceea va urma a doua seriă. Se știe, că redactorului acusat până acum i'stau oferit 70 de advocați români ca apărători.

— 0 —

Constituirea societății de lectură „Samuilă Vulcană“. Din Beiuș ni-se știe: S'a constituit și astăzi societatea de lectură „Samuilă Vulcană“ a studenților Beiușani. Ședința constituantă s'a ținut la 16 Septemvre n. Rev. d-nu directorul Ioan Buteanu rosti discursul de deschidere, în care presintă pe d-lu Ioan Keri ca pe noul conducător al societății. Mai rosti un discurs d-lu Vasiliu Ștefanica, în care își ia rămas bun dela societatea, pe care a condus-o de un șir de ani încôci. După acestea urmă alegerea funcționarilor societății, care s'a făcut prin voturi secrete, Fără aleși: Ioan Candrea notar al ședințelor; A. Lucian Bolcașu, notar al corespondențelor; Vasiliu Terebențu secretar, toți trei studenți de a VIII-a cl. gim. Ioan Papu jun. bibliotecar; Sabinu Ignat arhivar; Ioan Gallo cassar, toți studenți de a VII-a cl. gimn. Traian Suciu, Floria Rocsin cl. VIII-a și Traian Mărcan VII c controlori. Ședința fu ridicată totu p'ria Rv. d-nu director.

— 0 —

Tinerimea universitară sășescă publică în „Sieb. Deutsch. Tagbl.“ un apel către poporul sășesc, în care se rogă, ca acesta să sprijinească după puteri reuniunea nou înființată a universitarilor sași dela universitățile din Austria, Ungaria și Germania.

— 0 —

Concertul d-rei Maria Rosenkranz, un program variat și bine aranjat, a reușit de totu bine. Concertista, pe care am mai auzit-o acum un an, și-a păstrat mult din caracterul și intonarea vocii ei, d'ér pe lângă asta a mai făcut mari progrese. Îți face plăcere s'o ascuți în piesele aranjate pentru tonurile mijlocii. Primele două piese le cântă cam imprecizat, ceea ce o opri de-a eși cu tota vocea, la a treia piesă însă își reveni și desvoltă tot-o dată o coloratură frumoasă. Vocea ei se deschise din ce în ce mai mult secerând aplaus-le publicului, care o rechiamă șgomotos după fiă-care număr. Fôrte cu mult știu a executat cântecul de lăgănu al lui Mozart, asemenea și piesa ce-o adause a doua-ora îi reuși mult. D'ér din tôte mai brilliant și cu tota puterea vocii ei cântă piesele unguresci. Quartetul de Beethoven fu fôrte precis și fin executat. Asemenea execută tinărul și talentatul student R. Malcher fantasia pentru violină de Wieniawsky cu așa multă desteritate, încât mulți terminați conservatoriști nu cântă ca el. Domnișora Kôpe se vede a fi o bună pianistă.

— 0 —

Invitare la balul, ce se va aranja la 4 Octomvre st. n. 1894 în Năședă, în sala de gimnastică dela gimnasia. Venitul curat este destinat în favorul fondului societății de ajutorare a școlărilor gimnasia și universitari „Vasile Nașcu“. Prețulu de intrare: pentru persônă 1 fl., pentru o persônă în famiia 80 cr. v. a. Începutul la 8 ore s'era. — Comitetul societății „Vasile Nașcu“.

— 0 —

Conunii. D-lu Iuliu Laslo clericu abs. și d-ra Mariș Birtolan se voru cu una la 30 Septemvre n. c. în biserica gr. cat. din Lăscudă. — Urâm fericire tinerei părechi.

INVITARE.

D-lu Anton Brandner, conducătorul muzicii orășenesci din locu, a stat 25 de ani în serviciul acesta și în totu timpul a lucrat fôrte mult pentru perfecționarea muzicii orășenesci și și-a câștigat mari merite pentru viața musicală din Brașov. Subscriși cred a lucra în numele publicului iubitor de musică din locu, când recomandă, ca iubileul de serviciu al d-lui Brandner să se aranjeze în modu mai festiv. Pentru aceea invită pe toți aderenții și amicii d-lui Brandner să se întrunescă Marti în 25 l. c. s'era la 6 ore în sala casei sfatului, la o convorbire în cestiunea aranjării serbării iubilare în legătură cu concertul, ce ar fi de a se da.

Francoș de Brennerberg, Emil Rombauer, Dr. Carol Matyeka, G. Chelariu, Ernest Hintz.

Dela congresul studenților.

(Telegr. part. a „Gaz. Trans.“)

Constanța, 23 Septemvre. În prezența a 600 studenți se deschide congresul. Se bineventează delegațiunea studenților ardeleni și bucovineni. De presidentu s'a ales Ștefănescu-Goangă.

Intimpinare.

Budapesta, 14 Septemvre n. 1894.

On. Redacțiune! Pe basa principiului *audeatur et altera pars*, Vê rog și eu cu aceeași insistență să binevoiți a da locu în colonele prețuitei foi, ce redigiați, următoarele rânduri:

În Nr. 191 alu „Gaz. Trans.“ d-lu canonicu Papiu din Gherla publică o scrisore, în care se ocupă cu „Tribuna“, cu foiletonistul ei, cu biografia mea dela etatea de 17—19 ani și pe urmă cu tatăl meu. Scrisorea e cam grea de înțeles, d'ér cu tôte acestea voi încerca să arunc puțină lumină asupra ei.

Administrația „Tribunei“, după cum știu eu, a avut lipsă de unu exemplar din scrierea „Prețul din Noeni“ și a comandat-o. I s'au trimis însă, în loc de unu exemplar, două și încă gratuit pentru redacția, împreună cu o scrisore, în care profesorul Melianu rogă redacția, ca să publice conținutul broșurei și să o recomande. S'a făcut pe placul și în sensul rugărei d-lui Melianu, adică s'a publicat conținutul, recomandă însă nu s'a putut; de ce? — va sci „Argiraspid“.

Destul, că d-lu canonicu Papiu, autorul broșurei, a crezut, că teribilul „Argiraspid“ sunt eu și de aceea începe să-mi facă biografia de doi ani, de când am absolvat gimnasiul, până aci, ca să arate că „critica“ atribuită mie nu pôte fi nici corectă, nici obiectivă, ci este o răsunare. D'ér s'a înșelat Șfinția sa, deorece declară, că „Argiraspid“ nu sunt eu.

Vrându să mă înșescă, Șfinția sa mă face celebru geniu chiar. Spune, că într'unu anu am terminat filosofia, jura, teologia, ceea ce nu-i adevărat. Că n'am terminat filosofia e, că nici n'am început-o. Că n'am terminat jura, o dovedesc decă-i place cu „index“-ul, pe care chiar er l'am scris, înscriindu-mă pe semestrul al 3-lea la facultatea de drept de aci. Ast-fel sunt silit să resping acest mare ingeniu, atribuit de către Argirobarbu.

D-lu canonicu Papiu, cunoscut până acum sub pseudonimul „Argirobarbu“, spune, și drept argumentu citeză dintr'o corespondență a mea, că eu aș fi răsunat pe tatăl meu, pe care, după Preșfinția sa, l'ar fi delăturat din oficiu „pentru-că a fost prins în manipulare necorectă“. Considerând genesis-ul recensiei din cestiune, e ridiculă o afirmațiune de asemenea natură. Asta o vede ori și cine. Aș pute și eu să purced pe calea apucată de Preșfinția sa, să mă atingă adică și eu de referențele sale familiare, d'ér nu o fact.

Cred că cetitorii din aceste tôte sunt lămuriți asupra cestiunei. Terminând, de-

claru categoric și hotărît, că nu eu am scris recensiea asupra cărții Preșfinției sale, și resping cu cea mai mare indignațiune tôte atacurile îndreptate în contra mea și a familiei mele.

Ioan Doleanu,
stud. în drept.

Apel pentru istoria școlilor.*

„Istoria e învățătorea poporului.“
Helfert.

Condus de dorința, de a da națiunei istoria școlilor, am adunat cu zel și sarcini materialul de date și documente pentru istoria culturală a poporului român din côle de munt.

Cercetările întreprinse astă-v'ară, în bite regiuni, m'au convins, că multe din documente prețioase zac pe la particulari și în unele archive parochiale.

Fiind de firmă convingere, că ori și care Român își va ține de sântă datoriță de a servi cu ori și ce date și documente întru edificarea acestui mare monument al culturii noastre naționale, pe cari imi voi ține de datoriță a-le aminti, că prin cine s'au comunicat: rog pe toți cei ce ar posede atari date și documente, să binevoiescă a mi-le trimite, spre a-le folosi la istoria școlilor.

Apelez în special la zelul onor. preoților și învățătorilor române, fără diferență de confesiune, rugându-i a-mi servi în special:

1) Învățători către dascălii normaliștii a școlilor neunite din marele principat al Ardealului 1809.

2) Bucovina de Normă de Moisi Fulea directorul școlilor naționale neunite din Ardeal, Sibiu 1815.

3) Rânduiala pentru școli 1785.

4) Considerând, că în acestu studiu voi face și istoricul literaturii noastre pedagogice-didactice, sunt rugat toți domnii autori de manuale pedagogice didactice a trimite semnatul în Nagy Banat Komlos, către unu exemplar, pe cari le voi revarsa.

Rog și deci pe toți aceia, cari posedă atari documente și țin cât de puțin la niubul culturii noastre naționale, să nu întelase a-le comunica subsemnatului.

Până când atâta indolență și desintensare! Priviți și ultimul cătun german și vă veți convinge, că și are monografia sa, ér noi, unu popor de trei milioane, nu avem istoria școlilor!

Bănatu Comloșul mare, 10 Septemvre n. 1894.

Iuliu Vuia.

Sciri telegrafice.

Vișegrad, 24 Septemvre. Majestatea Sa a plecat astăzi la 10¹/₂ ore spre Viena.

Varzin, 24 Septemvre. Prințul Bismarck primi astăzi o deputațiune din Prusia vestică și-i ținu o vorbire, în care tendințele partidei noblimei polone le numi tendințe revoluționare. O ast-fel de partidă ar trebui să fiă combătută. Vecinătatea rusescă pôte adese-ori este incomodă, d'ér totuși e mai plăcută, decăt a unui principe polon. Prusia vestică, care a fost germană, de-almintrelea nu e amenințată de nici unu pericol din partea Polonilor.

Roma, 24 Septemvre. Faimele despre ruperea legăturilor diplomatice dintre Italia și Serbia sunt nebasate.

Sătmăr, 24 Septemvre. Vasile Lucaciu e pedepsit cu șese luni închisore ordinară pentru vătămăre de onore publică.

Sofia, 24 Septemvre. În intriga țără s'au început a se face alegerile. Din tôte părțile se anunță liniște și ordine. Tancow probabil va fi ales în Bjelaslatina.

*) Tôte diarele românesci sunt rugate a reproduce acestu apel.

NECROLOGŪ. Subscriși în numele tuturor consăngenilor cu inima frântă de durere anunță, că iubitul soț, tată, ginere, frate și cumnat Ioan Popp, profesor și protopop on., și-a dat nobilul său suflet în mânilor Creat. în 22 Septemvre la orele 6 dimineța în anul 58-lea al vieții și 27-lea al preoției sale. Rămășițele pămâtesci ale scumpului defunct s'au înmormântat în cimiterul gr. cat. român, Luni în 24 Septemvre. — Fiă-i țrina ușoră și memoria binecuvântată!

Sigetulu - Marmăției, 22 Sept. 1894.

Maria Popp născ. Orosu ca soție; Eugeniu, locotenent o. r., ca fiu; Valeria, Maria, Cornelia, fice. Véd. Orosz, ca sócră; George cu soția, Grigorie cu soția ca frați. Anna, cu soțu ca soră și alte numérose rudenii.

Literatură.

Cărți de școlă. A apărut de sub tipar: „Dicționar maghiar-român și întrebări“, de I. Dariu, la Cărțile de cetire pentru învățarea limbei maghiare în școlile populare nemaghiare, lucrate (în două părți: partea întâia pentru anul al II-lea și al III-lea, prețul 20 cr. și partea a doua pentru anul al IV-lea, al V-lea și al VI-lea 30 cr., ambele legate separat) de Kaku Jay Károly, inspector r. de școlă al comitatului Brașov. Atât Dicționarele, cât și cărțile de cetire se pôte procura s'au dela dreptul dela librăria editore Dobrowsky și Franke, Budapesta, s'au dela ori-care altă librărie. Dicționarul pentru partea I costă 10 cr. și pentru partea II totu așa.

*

În editura Tipografiei „Aurora“ A. Todoran din Gherla a apărut: **Povestile Bănatului**, culesse din gura poporului bănățen, de George Cătană, învățător. **Tomu II** Conține 19 povești pe 150 pag. Prețul 25 cr.

*

A apărut Nr. 17 alu escelentei reviste ilustrate pentru familiă Vatra cu următorul sumar: Popa Băltagu, de St. Basarabeanu; Două sonete, de Virgiliu N. Cișmanu; Mănăstirea Tismana, de X.; Mara, de Ioan Slavici; Femeia necertată, ca mōra neferecată, de V. Vărtalașu; Școlile române din Macedonia și Epiru, de T. Petrino; Scrisorea soldatului, de Haralambu C. Lecca; Șirșitul lunei, de Camille Flamarion (traducția), de I. C. Maximu; Di aniversară, după Dykens, de E. Florescu; Felu de felu, de *; Ilustrațiile: Clopotul mănăstirei Tismana; Mănstirea Tismana; Marca țării din 1651; Crucea Șfintului Nicodimu, păstrată în mănăstirea Tismana; Ruinele palatului de vară al lui Bibescu-Vodă, la Tismana; Rugăciunea musulmanului; Prin zăpadă și vifor; Revederea; Examenul public la gimnasiul român din Ianina, în Epiru; Ghici, cine e? Urmărit de lupi.

DIVERSE.

Serviciu de masă musicală. Mis Marie Allen, renumita cântăreță englesă, cu ocașiunea nuntei sale a primit un cadou minunat. Acestu cadou consistă dintr'unu serviciu de masă, compus din mai multe feluri de farfurii, cu musică. Fiă-care farfuriă cântă o melodiă când este pusă pe masă. Așa farfuriile de supă execută un marș, farfuriile intinse execută trei diferite piese și farfuriile pentru desertu execută melodii mai vesele, după cum și dispoșiunea mesenilor crește. Singurul defectu, ce are acestu nostim cadou, este acela, că decă nu se punde pe masă farfuriile tôte dintr'odată, atunci ele începându fiă-care pe rând nu pôte ține măsura și nici pôte fi în același timp cu mersul melodic. Acestu lucru, deși hazliu, însă pôte prea lesne face, ca să inebunescă pe celu ce e nevoit să le asculte.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor: responsabil Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Septembrie 1894.

Table of stock market prices from Vienna, listing various securities and their values.

De închiriatu.

De la Sft. Mihailu a. c. o locuintă, etagiul I, care constă din 5 odăi, cuhnă, șopu de lemne, pivniță, cu trontul spre Tergul Straelorū, strada Castelului Nr. 52.

N. Mocanu, proprietar, Brașov.

556,2-3

Vertical advertisement for LEMBERG. L. ADI. ER bancher și zaraf. Florilor. Brașov. Poimâne a ESPOȘITIEI din Losurile 1 A. Sortirea LEMBERG. L. ADI. ER bancher și zaraf. Florilor. Brașov. Câștig principal 60,000 florini.

Cursul pieței Brașovū.

Din 24 Septembrie 1894.

Table of market prices from Brașov, listing various goods and their prices.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu și în tutungeria I. Gross.

ISVORULŪ Matild de BODOK

cea mai cristalină, în acid-carbonic cea mai bogată apă minerală alcalin-acide-ferruginosă a continentului.

Isvorū ferruginosū de primulū rangū!

Medicamentū cu cele mai strălucite succese în contra maladiilor stomacului, în contra nervosității, în contra maladiilor cauzate din lipsă de sânge și cu deosebire în contra maladiilor femeilor etc.

Borviz de tōtă eleganța!

Apa minerală „MATILD” se găsește în calitate prōspetă în depositul subsemnatului: Brașovū, strada Michail Weiss (ulița poștei) Nr. 12, în tōte birturile și cele mai multe băcănii.

Prețulū unei sticle de 1 Litru (fără sticlă) 5 cr.

Cu tōtă stima:

Administrațiunea isvorului și depositū de exportatiune

IOSIF GYÖRGY

(Transilvania.) Bodok. (Transilvania.)

471,32—E0.

Mersulū trenurilorū

pe liniile orientale ale căii ferate de statū r. u. valabilū din 1 Maiu 1894.

Large table of train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Ghirish-Turda, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Simeria (Piski)-Hunedora, Brasov-Zernești, Muresh-Ludoș-Bistrița, Arad-Timisora, Cucerdea-Osorheiu-Regh-sas, Careii-mari-Zelau, and Sighisora-Odorheiu-sec.

Nota: Orele însemnate în stânga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de ost în sus. Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnă orele de noapte.